

Basın Bülteni No. 09/319
DERHAL YAYINLANMAK ÜZERE
28 Eylül 2009

Uluslararası Para Fonu
Washington, D.C. 20431 ABD

Kurum İçinde Yapılan Araştırmaya Göre, IMF Destekli Programlar Ülkelerin Küresel Krizin En Kötü Günlerini Atlatmasına Yardımcı Oluyor

IMF tarafından bugün açıklanan kurum içi bir araştırmaya göre, kaynakların arttırılması, politikaların esnek bir şekilde uygulanması ve koşulsallık mekanizmasının daha başarılı bir şekilde kullanılması gibi faktörlerin bir araya gelmesi sayesinde, Uluslararası Para Fonu IMF'nin küresel finans krizinden etkilenen gelişmekte olan ülkelere verdiği destek daha başarılı hale geliyor. 15 ülkenin¹ analiz edildiği *Yakın Geçmişte Uygulanan Kriz Programlarının Değerlendirilmesi* başlıklı çalışmada, IMF, kendisinin desteklediği programların 1930'lardan bu yana yaşanan en ağır krizin verdiği hasarı azaltmak için gerekli politikaların uygulanmasını sağladığını ve gerekli finansmanı temin ettiğini ifade ediyor.

IMF Başkanı Dominique Strauss-Kahn bu konuda şunları söylüyor: *"Bu çalışma bize, geçmiş krizlerde gördüğümüz ciddi sorunların çoğunun IMF desteği sayesinde şu ana kadar bertaraf edilmiş veya en azından ciddi ölçüde hafifletilmiş olduğunu gösteriyor. Üretim ve istihdamda sürdürülebilir artış sağlanması gibi ciddi zorluklar bizi bekliyor, ama buna rağmen istikrarın sağlanmakta olduğunu gösteren bazı umut verici işaretler de belirmeye başladı. Gösterdikleri çaba nedeniyle bu ülkelerin hükümetlerini ve halklarını tebrik etmeliyiz."*

Çalışmada öncelikle geçmişte yaşanan krizlerin aşırı devalüasyon, cari dengede ani bozulmalar ve sistemik banka krizleri gibi tipik ekonomik ve finansal sonuçları ele alındıktan sonra, mevcut kriz sırasında pek çok ülkede bu sorunların bertaraf edilebilmiş olmasının sebepleri tartışılıyor. En ağır finansman sorunlarının yaşandığı sektörlerle büyük çaplı ve önceden kullanım olanağı bulunan IMF kredilerinin büyük bir hızla sağlanmış olması, şartlara göre uyarlanan makroekonomi politikalarının uygulanmış olması, finans sektöründe likidite darlığının önlenmesine özen gösterilmiş olması, koşulsallık mekanizmasının daha başarılı bir şekilde kullanılmış olması ve ülkelerin uygulanan politikalara daha fazla sahip çıkmış olması gibi faktörler, bu süreçte rol oynamış gibi görünüyor. Araştırmaya göre, cari

¹ Ermenistan, Beyaz Rusya, Bosna Hersek, Kosta Rika, El Salvador, Gürcistan, Guatemala, Macaristan, İzlanda, Letonya, Moğolistan, Pakistan, Romanya, Sırbistan ve Ukrayna.

açıklar ve kredi sektöründeki şişkinlikler gibi mevcut zaaflar hesaba katıldıktan sonra, programın uygulandığı ülkelerde elde edilen sonuçların ve uygulanan politikaların, programın uygulanmadığı gelişmekte olan ülkelerdeki sonuç ve politikalarla büyük ölçüde benzerlik gösterdiği gözleniyor.

IMF'nin Strateji, Politika ve Gözden Geçirme Bölümünün Direktörü Reza Moghadam bu konuda şunları söylüyor: *“Bu yeni nesil programların geçmişten alınan dersleri dikkate aldığı çok açık. Kesin sonuçlara varmak için henüz çok erkense de, bu çalışma, ilgili ülkelerin mercilerine, IMF çalışanlarına, ortak kuruluşlara ve dünyanın diğer yerlerindeki politika oluşturuculara anında geri bildirimde bulunulması ve böylece öğrenme ve geliştirme sürecinin devam ettirilmesi açısından önem taşıyor.”*

Geçmişte yaşanan sorunların bu kez yaşanmamasını sağlayan faktörler arasında aşağıdakiler bulunuyor:

Gecikmeksizin büyük çaplı finansman sağlanmış olması: 2008 sonlarında finans sektöründe başlayan dalgalandıktan etkilenen ülkeler için IMF kısa süre içinde büyük miktarda finansman paketleri hazırlamayı başardı. Bu paketlerin neredeyse hepsi, normal limitleri aşan miktarda IMF kaynağına daha erken tarihlerde erişme imkanı veriyor. Finansman paketlerinde kredi veren diğer resmi kredi kurumları da yer alıyor ve böylece riskin paylaşılması sağlanıyor. Avrupa’da uygulanan bir dizi programda, özel sektörün de programa dahil olması şartı aranıyor. Daha da önemlisi, resmi finansman imkanı, merkez bankalarının rezervlerini arttırmaktan çok, özel sektörün ve kamu sektörünün fiili fon sorunlarının çözülmesi için kullanılıyor.

Kredi şartlarının daha büyük bir dikkatle belirlenmiş olması: Yakın geçmişte uygulanan programlar daha önceki düzenlemelere kıyasla daha az yapısal şart içeriyor. Araştırma, mevcut krizin sebeplerine ilişkin kriterlere bakıldığında, IMF’nin yetkinliğine ilişkin temel alanlar dışında kalan kriterlerin payında ciddi bir düşüş, finans sektöründeki durumun payında ise ciddi bir artış yaşandığını ortaya koyuyor. Ancak yapısal şartların etkisinin genellikle kriz derinleştikçe ve zaaflar yer değiştirdikçe ortaya çıkması nedeniyle, bu konunun yakın takip altında tutulmaya devam edilmesi gerekiyor.

Ülkelerin Uygulanan Politikalara Daha Fazla Sahip Çıkmış Olması: Farklı ülkelerde uygulanan programlar arasında tasarım farkları bulunduğu göze çarpıyor (örneğin kur rejimine ilişkin tercihler bakımından), ve bu da verilecek olan desteğin ilgili ülkenin reform gündemi dikkate alınarak tasarlanması gerektiğini gösteriyor. Bunun başarısız olmaması, IMF’nin geçmişte uyguladığı destek paketlerinin eleştirilmesine sebep olan faktörlerden biriydi. Son krizde ise uyum oranının yükseldiği ve programların gözden geçirilmesi çalışmalarının gecikmeksizin yapıldığı gözleniyor. Bu da ülkelerin IMF destekli programlara daha fazla sahip çıktığını gösteriyor.

Politikaların ülkelerin özel durumlarına uyarlanması:

- *Şartlara uyum sağlayan maliye politikası:* Pek çok ülkede maliye politikası değişen şartlara uyum sağlayacak şekilde tasarlandı. Gelirlerin düşmesi sonucunda açıkların artmasına izin verildi ve yurtiçi ve yurtdışı finansman imkanlarının mevcut olmadığı durumlarda IMF kaynaklarının doğrudan doğruya bütçeye aktarılması suretiyle bu süreç hız verildi. Önümüzdeki dönemde, nispeten ağır bir borç yüküyle karşı karşıya olan ülkelerin, sürdürülebilirliği sağlamak için kamu maliyesi alanında çok daha yoğun bir çaba göstermesi gerekecek.
- *Para politikasının ani bir şekilde sıkılaşmasından kaçınma:* Faiz oranlarında ve kurlarda ani değişimler yaşanmasının önüne geçildi ve böylece, borcun ağırlıklı olarak döviz cinsinden olduğu ülkeler başta olmak üzere pek çok ülkede, bilanço etkisinden kaynaklanabilecek olumsuz etkiler asgari düzeyde tutuldu. Bu sayede, cari açığı düşürmek için kurda yapılması gereken reel ayarlamaların daha kademeli bir şekilde ve daha rahat bir ortamda yapılabileceği umuluyor.
- *Bankacılık sektöründeki sorunlara yönelik önleyici tedbirler:* Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri başta olmak üzere pek çok ülkede bankacılık sisteminin dış kaynaklarca finanse edilen bir kredi şişmesi sonrasında krize girmiş olduğu da düşünülürse, programların uygulandığı ülkelerde bankacılık krizlerinin şu ana kadar büyük ölçüde önlenmiş olması da dikkat çekici bir başarı. Araştırmaya göre bu sonucun elde edilmesinde pek çok faktör rol oynadı (finans sektörüne ilişkin düzenlemelerin kriz öncesinde güçlendirilmiş olması, kur ve faizlerin sınırların çok fazla dışına çıkmasının önlenmesi ve likidite temini ve mevduat sigortası uygulamasının da aralarında bulunduğu acil durum önlemlerinin alınması gibi).
- *Sosyal güvenlik ağlarının korunması ve genişletilmesi konusunda kararlılık:* Programların uygulandığı tüm ülkelerde ilgili merciler bu alanda çalışmalar yaptı. Bazı ülkelerde zaman içinde daha fazla harcama modelinden daha iyi hedefleme modeline geçildi. Toplumun en zayıf kesimlerinin korunmasının son derece önemli olması nedeniyle, bu konunun da yakın takip altında tutulmaya devam edilmesi gerekiyor.

Pek çok durumda en kötü senaryonun gerçekleşmesine şu ana kadar izin verilmemiş olduğu ve istikrar kazanma sürecinin başlamış olduğu sonucuna varan araştırma, aynı zamanda ciddi sorunların bizi beklemeye devam ettiğini, ve mali ve parasal canlandırma önlemlerine tam zamanında son verilmesi, dış rekabet faktörlerine uyum sağlanması ve banka bilançolarının sağlıklı hale getirilmesi gibi sorunların da bu sorunların arasında bulunduğunu hatırlatıyor.